
Michael Devitt

Prevedel Danilo Šuster

Poddoločenost in zdravorazumski realizem¹

To² poglavje brani zdravorazumski realizem pred tezami poddoločenosti ekstremnega skepticizma. Če bi bile teze resnične, bi spodkopale skoraj celotno védenje in s tem realizem glede opazljivega sveta. Tradicionalni odgovori na te teze temeljijo na spoznanju *a priori*. To poglavje zavrača *a priori*, a tudi če bi tako spoznanje obstajalo, tradicionalni odgovori bizarno težijo k temu, da vključujejo bizarno metafiziko in so tudi sicer nezadovoljivi. Namesto tega ponujam *moorovski* odgovor: realizem je mnogo bolj utemeljen kot pa epistemološke teze, ki naj bi ga spodkopavale. Moorovski odgovor je dodatno podprt z naturalističnim, ki se sklicuje na znanstveno prakso. Namesto tega, da od *a priori* epistemologije napredujemo do *a priori* metafizike, je bolje, da začnemo z empirično metafiziko in napredujemo do empirične epistemologije. Najprej metafizika.

1. Uvod

Poddoločenost teorij z dokazili pogosto vodi do skepticizma in s tem anti-realizma glede svetov, ki jih opisujejo teorije. V najbolj ekstremni obliki gre za skepticizem glede »Zdravorazumskega Realizma« o našem spoznanju opazljivega sveta kamnov, dreves, mačk in podobnega. Ta skepticizem se mora razširiti na »Znanstveni Realizem,« na naše védenje o neopazljivem svetu atomov, virusov, fotonov in podobnega. Toda poddoločenost včasih vodi do manj ekstremnega nazona, ki je uperjen zgolj proti *Znanstvenemu Realizmu*: v ozadju sicer sprejemamo realizem glede zunanjega sveta, zavračamo pa realizem glede neopazljivih bitnosti. O tem več v četrtem poglavju knjige (Devitt, 2009).

¹ »Underdetermination and Commonsense Realism,« tretje poglavje v Devitt, M. 2009.

² V tem poglavju se močno opiram na razpravo "Poddoločenost in Realizem" (Devitt, 2002), z dovoljenjem Wiley-Blackwell. Prvi del te objave vključuje razpravo o spoznanju *a priori*, ki sem jo tu izpustil, a glej 12. in 13. poglavje knjige Devitt, 2009. V drugem delu razpravljam o poddoločenosti in znanstvenem realizmu (prim. Devitt, 2009: 4. poglavje: razdelek 3.1 in Postskript).

Teze o poddoločenosti, ki nas tu zanimajo, trdijo, da ima teorija (prepričanje) tekmece, ki so v neke vrste ekvivalenčni relaciji s to teorijo glede določenih dokazil. Teze se razlikujejo glede na relacijo ekvivalence in dokazila. Včasih je relacija deduktivna, včasih pa razširjevalna (angl. ampliative); in včasih so dokazila dejanska dana dokazila, včasih pa gre za neke vrste možnih dokazil.

Poddoločenost ogrozi dve razsežnosti realizma. »Dimenzija obstoja« *Zdravorazumskega Realizma* je v zavezanosti priznanju obstoja večine opazljivih bitnosti, kot so kamni, drevesa in mačke, in večine lastnosti, ki jih tem bitnostim pripisujeta znanost in zdravi razum. Idealisti, tradicionalni nasprotniki realistov, te dimenzije tipično niso zanikali; ali je vsaj niso odkrito zanikali. Kot odgovor na skepticizem so zanikali »razsežnost neodvisnosti.« Za nekatere idealiste so bitnosti, ki jih določi prva dimenzija, iz mentalnih enot, »idej« ali »čutnih podatkov« (angl. sense data) in tako niso zunanje duhu. V zadnjih časih so pod vplivom Kanta bolj običajni idealisti drugačne vrste. Za te idealiste bitnosti niso, v določenem smislu, »objektivne«: njihov obstoj in narava sta odvisna od kognitivnih dejavnosti in kapacitet naših duhov. *Realisti* zanikajo vsako takšno odvisnost. Odnose med našimi duhovi in temi bitnostmi izčrpajo običajne vzročne interakcije, ki jih običajni ljudje že dolgo poznamo: mečemo kamne, sadimo drevesa, brcamo mačke in tako dalje. Veliko bi lahko še dodali, s čimer bi lahko te doktrine bolj natančno opredelili, in to sem storil drugje.³ Ampak te definicije bodo za naše namene zadoščale.

Oglejmo si zdaj vprašanje, ali ima poddoločenost kakršnekoli posledice za *Zdravorazumski Realizem*.

2. Ekstremni skepticizem

V *Prvi meditaciji* Descartes na slaven način dvomi v dokazila svojih čutil. Ta dvom lahko opazujemo kot argument iz poddoločenosti. Descartes je prepričan, da sedi ob ognju pred kaminom. A morda je žrtev iluzije, morda sanja, morda ga vara zli demon. Zdi se, da obstaja vrsta alternativnih hipotez Descartesovemu prepričanju, ki so vsa enakovredno združljive z dokazili, ki so mu na voljo: njegovo prepričanje je poddoločeno s čutnimi dokazali.

To je prvi korak v argumentu za ekstremni skepticizem. Za podporo tej poddoločenosti ni potrebno, da si zamišljamo zle demone in podobno: podpirajo jo naše psihološke in nevropsihološke teorije zaznave. Vzemimo tale primer: pogledam pred sebe in tvorim prepričanje, da je tam mačka. Znanstveno pojasnilo tega je približno takšno: mačka odbija svetlobne valove, ki stimulirajo mrežnico in pov-

³ Devitt 1991, 1997, 1999. Moje definicije so neobičajne, ker niso in se niti ne zdijo, da bi bile semantične. Dokazujem, da je zelo pomembno, da razločimo metafizično doktrino realizma od katerekoli semantične doktrine.

zročijo, da se sprožijo senzorični nevroni, kar vodi do mojega prepričanja. Znanstveno pojasnilo pa nam iz vrste razlogov pove tudi, da mačka ni nujna za prepričanje. Mačka ni nujna za valove svetlobe, ki zadenejo mrežnico: valove bi lahko povzročilo kaj drugega. Valovi svetlobe niso nujni za stimulus – do stimulusa lahko vodijo tudi drugačni načini. Na podoben način stimulus ni nujen za to, da se sprožijo nevroni in sprožitve nevronov niso nujne za prepričanje. Prepričanje ima vrsto tekmecev, rivalskih prepričanj, ki so združljiva s čutnimi dokazili.

Naj bodo takšna prepričanja kot je moje in Descartesovo – prepričanja o zunanjem okolju, ki jih povzroči zaznava – »opazovalna prepričanja.« Zdi se, da smo utemeljili naslednjo osnovno tezo o poddoločenosti:

D1 Za vsako opazovalno prepričanje obstajajo rivalska prepričanja, ki so enakovredno združljiva z dejanskimi čutnimi dokazili za to prepričanje.⁴

D1 potrebuje nekaj pojasnil. Kaj, natanko, so »čutna dokazila«? Lahko bi rekli, da gre za čutna izkustva sama, a potem ni jasno, kaj naj bi pomenilo, da so opazovalna prepričanja »združljiva« z dokazili. Če domnevamo, da so zaznavna izkustva proizvedla prepričanja o idejah ali čutnih podatkih, potem bi lahko vzeli prepričanja o njih za čutna dokazila; npr. prepričanje, da je čutni podatek, ki ga zdaj zaznavam, podoben mački. A ta domneva je v najboljšem primeru sporna. Lahko smo bolj ontološko previdni in privzamemo, da so čutna dokazila prepričanja, ki jih izzove zaznavno izkustvo, o tem, kako se mi stvari zdijo (brez zavezanosti mentalnim entitetam); npr. prepričanje, da se mi zdi, da je pred mano mačka. Potem lahko razumemo D1, kot da trdi, da je to prepričanje logično združljivo ne le s prepričanjem, da je pred mano mačka, ampak tudi z mnogimi drugimi prepričanji. To pa je zagotovo res.

Zdaj naredimo drugi korak v argumentu ekstremnega skeptika. Glede na D1, kako je lahko opazovalno prepričanje upravičeno? Na kakšni osnovi lahko izločimo rivalska prepričanja, ki so enakovredno združljiva z dokazili? Skeptikovo stališče je, da takšne osnove ni, zato izpelje zaskrbljujočo epistemološko tezo:

R1 Za vsako opazovalno prepričanje obstajajo rivalska prepričanja, ki so enakovredno podprta z dejanskimi čutnimi dokazili za to prepričanje.⁵

D1 govori o *deduktivni* relaciji *logične združljivosti* med čutnimi dokazili in opazovalnimi prepričanji, zato 'D' v imenu. R1 pa je mnogo močnejša teza o poddoločenosti, saj zadeva *razširitveno* (ojačitveno, angl. ampliative) relacijo epistemske podpore med čutnimi dokazili in opazovalnimi prepričanji (zato 'R' v

⁴ Teza zadeva dejanska dana dokazila. Veliko močnejše teze o poddoločenosti zadevajo zgolj možna dokazila.

⁵ Quine misli, da je to verjetno, celo glede na vsa čutna dokazila, ki jih bomo kadarkoli imeli, glede na vse »človekove površinske dražljaje do večnosti« (Quine, 1960: 23).

imenu).⁶ Če je teza R1 pravilna, tedaj celo razširitveni sklepanji, kot sta indukcija in abdukcija (sklepanje na najboljše pojasnilo), ne nudita osnove za to, da bi dajali prednost določnemu opazovalnemu prepričanju pred mnogimi drugimi alternativnimi hipotezami. Prav res, skeptik dvomi v vsako takšno sklepanje. Vsa naša opazovalna prepričanja o kamnih, drevesih, mačkah ipd. so neupravičena. *Zdravorazumski Realizem* moramo opustiti.

Denimo, da najdemo nek način, kako zavrniti R1 in upravičiti opazovalna prepričanja. Še vedno nas čaka nekaj dela, če se hočemo ubraniti ekstremnega skepticizma. Radi bi se premaknili od opazovalnih prepričanj do posameznih prepričanj o neopazljivih predmetih in splošnih prepričanj o takšnih predmetih. Če vzamem dolgočasen, a znan primer, premaknili bi se radi od dokazil o mnogih opazovanih krokarjih, ki so bili vsi črni, do prepričanja, da je Oskar, neopazovani krokar, črn, prav res, do "teorije," da so vsi krokarji črni. Skeptična tradicija nas zopet sooči s problemom poddoločenosti:

D2a Za vsako teorijo obstajajo rivalske teorije, ki so enakovredno združljive z dejansko danimi opazovalnimi dokazili za to teorijo.

To se zdi nedvomno. Naša dokazila o mnogih opazovanih krokarjev so združljiva ne le s teorijo, da so vsi krokarji črni, ampak tudi s teorijo, da so vsi krokarji črni, razen tistih na otoku X, ki ga še nismo raziskali. S tem je povezana še ena teza o poddoločenosti, ki prav tako povzroča težave:

D2b Za vsako teorijo obstajajo rivalske teorije, iz katerih sledijo enaka dejansko dana opazovalna dokazila.

Tako iz teorije, po kateri so vsi krokarji črni, kot iz teorije, da so vsi krokarji, razen tistih na otoku X, sledijo vsa naša dokazila o opazovanih krokarjev.

Te teze o deduktivni poddoločenosti so prvi korak v argumentu ekstremnega skepticizma. V naslednjem koraku še enkrat izpelje razširitveno tezo. Glede na te deduktivne teze, kako lahko neko teorijo sploh upravičimo? S tem pride do naslednje zaskrbljujoče epistemološke teze:

R2 Za vsako teorijo obstajajo rivalske teorije, ki so enakovredno podprte z dejanskimi danimi opazovalnimi dokazili za to teorijo.

Po tej tezi razširitvene poddoločenosti dana teorija nima boljše epistemske podpore od nekaterih svojih rivalov.⁷ Naša splošna opazovalna prepričanja o kamnih,

⁶ Larry Laudan poudarja pomen razlike med deduktivnim in razširitvenim v svoji zelo uporabni razpravi o tezi poddoločenosti (Laudan, 1996: 2. poglavje).

⁷ Laudan to imenuje "teza o ne-edinstvenosti." Močnejša teza, "teza egalitarnosti," trdi, da teorija nima boljše epistemske podpore od poljubne rivalske teorije. Na žalost je precej prepričljiv v pripisovanju te teze Quinu, Thomasu Kuhnu in Mary Hesse (Laudan, 1996: 33–43).

drevesih, mačkah in podobnem so neupravičena. Zopet sledi, da moramo opustiti *Realizem*.

Opazimo lahko naslednji vzorec skeptičnega argumenta:

Deduktivna poddoločenost → razširitvena poddoločenost → antirealizem

Morda bi lahko ugovarjali, da v svoji razpravi nisem pravičen do skepticizma, saj privzemam, da je skeptik *zavezan* tezama R1 in R2. Previdni skeptik bi se temu, tako kot skoraj vsi drugi, izognil in enostavno preložil breme dokazovanja na anti-skeptika, ki naj ovrže R1 in R2. Mislim, da je to dober ugovor, a na koncu (6. razdelek) bomo videli, da ni nobene razlike glede tega, ali je skeptik zavezana tema tezama ali ne. Zaenkrat pa bom zaradi enostavnosti privzel, da skeptik takšno zavezanost sprejema.

3. Odgovori "Prve Filozofije"

Lahko bi sprejeli sklepanji na R1 in R2 ter se odpovedali védenju o svetu: ne vemo, kaj sploh obstaja in kakšno to je. S tem se odpovemo eksistencialni razsežnosti *Realizma*, kar je zelo neprivlačna možnost. Tradicionalni odgovori "Prve Filozofije" so bili drugačni.

En odgovor je bil v iskanju bolj osnovnega področja spoznanja, kot so (kar jaz imenujem) opazovalna prepričanja, področja, ki ni podvrženo skeptičnemu dvomu in bi lahko služilo kot osnova za vse ali večino trditev o spoznanju. Takšno osnovo so našli v čutnih dokazilih za naša opazovalna prepričanja: mislili so, da imamo nedvomno védenje o naših lastnih idejah (čutnih podatkih); to spoznanje ni bilo poddoločeno. Četudi sprejmemo to zelo dvomljivo trditev, moramo še vedno priti od te osnove do spoznanj o svetu kamnov, dreves, mačk in podobnega in s tem zavrniti R1 in R2. Ko so poskušali rešiti ta problem, so se fundacionalisti skoraj vedno odpovedali stališču, da obstaja svet zunaj duha, s čimer so se odpovedali neodvisnosti kot drugi razsežnosti *Realizma*. Mislili so, da samo, če neka-ko konstituiramo svet iz idej, lahko upamo, da bomo rešili spoznanje o svetu. *Realizem* pušča »vrzel« med našimi idejami in svetom, zaradi katere védenje o svetu ni mogoče. Idealizem vrzel zapolni tako, da svet postavi znotraj duha.

Druga možnost, ki je dandanes veliko bolj popularna, je prav tako idealistična. Tezi R1 in R2 skuša zavreči tako, da obravnava svet kot delno konstituiran s strani duha – pojmov, teorij ali jezikov. Svet lahko spoznamo, ker ga delno soustvarjamo. Na ta način zopet opustimo neodvisnost kot razsežnost *Realizma*.⁸

⁸ Prim. Kuhn 1962 (o tem pa Hoyningen-Huene, 1993); Feyerabend, 1975, 1981; Goodman, 1978; Putnam, 1981; Latour in Woolgar, 1986.

Cena za ohranitev védenja pred grožnjo poddoločenosti in skepticizma je bila tipično idealistična metafizika te ali one vrste. Četudi bi bili pripravljeni plačati ceno za tako bizarno metafiziko, ti odgovori ne bi bili preveč prepričljivi. Čeprav Prva filozofija želi vzeti skepticizem zares in s tem sprejeti zelo zahtevna skeptična merila za racionalno prepričanje, se pogosti zdi, da teh meril ne dosega: predpostavlja tisto, česar noben skeptik, ki da kaj nase, ne bi dopustil (npr. nedvomno spoznanje idej). Tako se zdi, da tudi z idealistično metafiziko še vedno nimamo spoznanja, ki ga želimo. To sem dokazoval, proti idealizmu, v svojih drugih delih (1984, 1991, 1997, 1999 in 2001).

Soočeni smo z izbiro med skepticizmom in idealizmom. Gotovo je nekaj hudo narobe. Čas je, da spet razmislimo. Najprej bom predstavil moorovski odgovor na skeptikov izziv, potem pa še naturalistični.

4. Moorovski odgovor

Izvor katastrofe sta tezi R1 in R2, zaradi katerih je *Zdravorazumski Realizem* nevzdržen: dvomili naj bi v svoja zdravorazumska prepričanja o zunanjem svetu. A zakaj bi sploh sprejeli ti skeptični tezi? Koliko naj bi sploh zaupali stališču, ki zanika *Realizem*? *Realizem* je privlačna doktrina, v katero so zunaj intelektualnih krogov skoraj vsi prepričani. Že od zgodnje dobe dalje smo prepričani, da predmeti, kot so kamni, mačke in drevesa obstajajo. Še več, prepričani smo, da ti predmeti obstajajo tudi, ko jih ne zaznavamo ter da njihov obstoj ni odvisen od naših prepričanj ali česarkoli mentalnega. Naše vsakodnevno izkustvo potrjuje ta *Realizem* o običajnih predmetih. Gre za nekaj osrednjega v našem celotnem pogledu na svet, za jedro zdravega razuma. Primerna je moorovska poanta: *Realizem* je mnogo bolj čvrsto osnovan kot pa epistemološki tezi R1 in R2, ki naj bi ga spodkopali. V argumentu smo začeli na napačnem mestu: namesto da uporabimo R1 in R2 kot dokazili proti *Realizmu*, bi morali uporabiti *Realizem* kot dokazilo proti R1 in R2. Morali bi, kot rad poudarim, »postaviti metafiziko na prvo mesto.«

Descartes nas posadi v naslanjač in nas pozove, da začnemo tako, da se odpovemo vsakršnemu védenju v našem duhu in se lotimo epistemologije. Moorovec nas postavi v naslanjač in predlaga, da začnemo s presojo o dokazilih za *Realizem*. Ko to naredimo, se moramo odločno odpovedati temu, da bi *teoretizirali o standardih* dobrih in slabih dokazil, saj je prav ta epistemološka pot vodila v katastrofo: enostavno uporabimo naša običajna merila za to, kaj šteje kot dokazilo, prav tako kot smo to domnevno storili v otroštvu, ko smo prvič postali *Realisti*.⁹ Ko enkrat to

⁹ V razdelku 5.7 (Devitt, 1991) v bistvu to naredim (a ne poudarjam, da neodvisnost sveta potrjuje naše vsakodnevno izkustvo).

naredimo, se spet vrnemo k tezama R1 in R2. V presoji o teh dveh tezah se nimamo na kaj opreti, razen na skeptični argument, ki ti dve tezi postavlja nasproti *Realizmu*. Vprašamo se: ali je bolj verjetno, da sta neresnični ti dve tezi ali *Realizem*? Ali je bolj verjetno, da je neka napaka v skeptičnem argumentu, kot pa da, v nasprotju s tem, kar smo ves čas domnevali, nimamo védenja o zunanjem svetu? Moorovec na ti vprašanji odgovori z odločnim "Da!"

5. Naturalistični odgovor

Na kaj se sploh lahko opremo v presoji tez R1 in R2? R1 ne *sledi* iz D1 in R2 ne *sledi* iz D2a in D2b. Kje lahko najdemo kaka dodatna dokazila? Po mnenju Prve Filozofije ne pri empirični znanosti, saj ekstremni kartezijanski skeptik dvomi tudi v znanost. Dokazila morajo biti neke ne-empirične vrste. Različna idealistična stališča, ki zavračajo tezi R1 in R2, naj bi bila zato, tako kot matematika in logika, spoznana *a priori*. Apriorni pristop je bistvo Prve filozofije in njenega odgovora na poddoločenost. Prvi Filozofi razmišljajo v udobju naslanjača in se odločajo tem, kakšno *mora* biti spoznanje in iz tega izpeljejo, kakšen *mora* biti svet. Če bi bil svet tak, kot pravi *Realist* da je, potem ga ne bi mogli spoznati. Toda tipično mislimo, da zagotovo vemo, kakšen je svet. Zato *Realist* ne more imeti prav.

Že moorovski odgovor sam po sebi postavlja takšne argumente pod vprašaj. Glede na moč realizma se enostavno ne zdi plavzibilno, da bi *a priori* lahko vedeli nekaj, kar bi ga ovrglo, pa naj bosta to skeptikovi tezi R1 in R2 ali pa idealistični odgovor na ti dve tezi. Toda moorovski odgovor seveda ni zadosten. Bolj se moramo potruditi in to tudi lahko naredimo. Očitno ne bi mogli imeti *a priori* spoznanja, ki bi ogrožalo realizem, če sploh ne bi mogli imeti kakršnegakoli *spoznanja a priori*. Po quinovskem naturalizmu ga ne bi mogli imeti: *spoznanja a priori sploh ni*. Obstaja samo en način spoznanja, empirični način je osnova znanosti (kakršenkoli že ta način je), po Quinovi nazorni prisposodbi mreža prepričanj nima šivov.¹⁰ Tako ne moremo poznati tez R1 in R2 *a priori*, saj ničesar ne moremo spoznati *a priori* (Devitt, 1996, 1998, 2005a, b, in 2009b).

Tezi R1 in R2 si moramo ogledati iz naturalistične perspektive.

6. Naturalizem in argumenti za poddoločenost

Naturalizem je vseobsežna epistemološka doktrina, po kateri je edini način, kako lahko *karkoli* spoznamo, empirični način znanosti: za vsako področje spoznanja *x*,

¹⁰ Prim. posebej Quine 1952: str. xi–xvii in Quine 1961: str. 42–46. Quine uporablja izraz 'naturalizem' kot ime za to epistemološko doktrino. Drugi uporabljajo ta izraz kot oznako reduktivne metafizične doktrine, recimo fizikalizma.

naturalizirani *x*. Če gre za fiziko, potem je to naturalizirana fizika, če je področje biologija, potem dobimo naturalizirano biologijo in če gre za epistemologijo, potem dobimo naturalizirano epistemologijo. Vsakdo je prepričan v naturalizirano fiziko. Vsakdo, razen nekaterih neprosvetljenih kreacionistov v krajih kot je Kansas, je prepričan v naturalizirano biologijo. Toda tisti, ki sodijo v tradicijo Prve Filozofije, ne verjamejo v naturalizirano epistemologijo. Radikalna posledica naturalizma je, da postane filozofija, vključno z epistemologijo, nadaljevanje znanosti.

Iz te naturalistične perspektive problematični epistemološki tezi R1 in R2 nimata nobenega posebnega statusa. Presojati ju moramo empirično, v nasprotju z domnevami Prve Filozofije, saj ni nobenega drugačnega načina, kako bi o teh tezah presojali. Kot empirični tezi se v podpori s strani dokazil ne moreta primerjati z našimi pogledi na kamne, drevesa, mačke in podobno. Izkušstvo nas je naučilo veliko o predmetih te vrste, zelo malo pa o tem, kako jih spoznamo. Zato je epistemologija enostavno napačno mesto za začetek argumenta: gre za eno najšibkejših niti v mreži prepričanj (prim. Quinovo slikovito podobo Neurathovega čolna). Namesto tega bi morali začeti z empirično metafiziko in jo uporabiti kot osnovo za naturalizirano epistemologijo, kot osnovo za naše empirično preučevanje tega, kaj lahko vemo in kako lahko to vemo. Namesto tradicionalnega vzorca argumenta, ki ga uprimerja argument iz nedoločenosti proti Realizmu:

A priori epistemologija $\rightarrow$ *a priori* metafizika,

bi morali slediti vzorcu:

Empirična metafizika $\rightarrow$ empirična epistemologija.

Argumenti iz poddoločenosti ne le da uporabljajo napačno metodologijo, ampak tudi nadaljujejo v napačni smeri.

Če nadaljujemo v pravi smeri, začnemo z metafiziko. *Realizem* je potem nezaustrajljiv. Prav zares, nobenega tekmeca nima, ki bi ga morali vzeti resno.¹¹ Potem se obrnemo k naturalizirani epistemologiji. Zadeva je zelo težavna. No, ker je *Realizem* zagotovljen, že vemo, da sta R1 in R2 napačni tezi. A lahko gremo še naprej. Iz znanstvene prakse je jasno, da smo upravičeni, kljub D1, odpisati neplavzibilne teze kot je tista o zlem demonu in da smo običajno upravičeni, kljub ekvivalenci med dano teorijo in nekaterimi njenimi teknicami po D2a in D2b, dati prednost dani teoriji pred njenimi teknicami; upravičeni smo verjeti, denimo, da so vsi krokarji črni. Epistemski standardi, implicitni v znanstveni praksi, nas v tem jasno upravičujejo. Seveda bi radi vedeli, kakšni so ti standardi, a se je izka-

¹¹ V Devitt, 1991, razdelek 5.9 pokažem na težave, če poskušamo argumentirati za antirealizem iz naturalistične perspektive.

zalo, da jih je notorično težko eksplicirati. Kljub temu nedvomno velja da, kakršnikoli že ti standardi so, iz njih sledijo navedena upravičenja.

Končno moramo obravnavati še ugovor iz drugega razdelka. Iz udobja smo privzeli, da je skeptik *zavezan* R1 in R2. Ugovor je bil, da s tem skeptiku delamo krivico. Previdni skeptik bi dvomil v ti epistemski tezi, tako kot v vse druge substancialne teze. Navsezadnje *gre* za skeptika. Ker ni zavezan tem tezam, ni zavezan niti temu, da jih poznamo *a priori*. Kakšna je potem narava skeptikovega izziva *Realizmu*? Breme dokaza prevali na *Realista*, ta naj upraviči, zakaj zavrača R1 in R2. Skeptik ne trdi takoj z vso ostrino, da so razširitvena sklepanja slaba in s tem zagovarja skeptična merila upravičenja. Enostavno opozori na epistemske standarde, ki vodijo do R1 in R2, in se sprašuje, s kakšnim upravičenjem izključimo te standarde v prid *Realistovih* alternativ, ki zavračajo R1 in R2.

Iz naše naturalistične perspektive na izziv previdnega skeptika ni nič težje odgovoriti kot na izziv neprevidnega skeptika. Predstavil sem natanko tisto, kar hoče previdni skeptik: ugovor tezama R1 in R2 in vsakemu epistemskemu standardu, ki bi ju podpiral. Po eni strani proti tezama govori teža argumentov za *Realizem*. Na drugi strani proti tezama govori znanstvena praksa. In ta praksa je edino, kar moramo upoštevati v presoji epistemskih standardov, saj ni spoznanja *a priori*. Ta praksa podpira rabo razširitvenih sklepanj v izbiri določene teorije med mnogimi, če ne že vsemi, rivalskimi teorijami. Včasih se seveda zgodi, da teorija naleti na tekmico, ki je na tak način ne moremo izločiti, ne drži pa, da vse teorije vedno naletijo na take rivale. *Zdravorazumskega realizma* poddoločenost, ki še preostane, ne ogroža.

7. Sklep

Obravnavali smo tezi poddoločenosti R1 in R2, ki ju zagovarja ekstremni skeptik. Če bi bili tezi resnični, bi govorili proti kakršnemukoli spoznanju in s tem spodkopali *Zdravi razum* in *Znanstveni realizem*. Tradicionalni odgovori Prve filozofije tem tezam temeljijo na spoznanju *a priori*. Drugje sem dokazoval, da takšnega spoznanja ni. In četudi bi bilo, ti tradicionalni odgovori težijo k temu, da vključijo bizarno metafiziko in so tudi drugače nezadovoljivi. Namesto tega vztrajam pri naturalističnem odgovoru, ki daje prednost metafiziki pred epistemologijo. Če nadaljujemo v pravi smeri, začnemo z metafiziko. *Realizem* je potem nezaustavljiv in že sam po sebi kaže, da morata biti tezi R1 in R2 napačni. Še več kot to, epistemski standardi, ki so implicitni v znanosti, govorijo proti tema tezama in s tem proti ekstremnemu skepticizmu.

Literatura

- Devitt, M. (1991). *Realism and Truth* (2. izdaja). Oxford: Basil Blackwell. Prva izdaja 1984.
- Devitt, M. (1996). *Coming to our Senses: A Naturalistic Defense of Semantic Localism*. New York: Cambridge University Press.
- Devitt, M. (1997). "Afterword" v *Realism and Truth*, Princeton: Princeton University Press
- Devitt, M. (1998). "Naturalism and the A Priori". *Philosophical Studies*, 92: 45–65.
- Devitt, M. (1999). "A Naturalistic Defense of Realism". V Hales (ed.), *Metaphysics: Contemporary Readings*. Belmont, Calif.: Wadsworth Publishing Co., 90–103.
- Devitt, M. (2001). "The Metaphysics of Truth". V Lynch, M. (ed.). *The Nature of Truth*. Cambridge, Mass.: MIT Press, 579–611.
- Devitt, M. (2002). "Underdetermination and Realism". V Sosa, E. in Villanueva, E. (eds.). *Realism and Relativism: Philosophical Issues 12*, 2002. Cambridge, Mass.: Blackwell Publishers, 26–50.
- Devitt, M. (2005a). "There is No A Priori". V Sosa, E., Steup, M. eds. 2005. *Contemporary Debates in Epistemology*. Cambridge, Mass.: Blackwell Publishers, 105–15.
- Devitt, M. (2005b). "Reply to Bonjour". V Sosa, E., Steup, M. eds. 2005. *Contemporary Debates in Epistemology*. Cambridge, Mass.: Blackwell Publishers, 118–20.
- Devitt, M. (2009). *Putting Metaphysics First: Essays on Metaphysics and Epistemology*. Oxford: Oxford University Press.
- Devitt, M. (2009b). "No Place for the A Priori". V Shaffer, J. M., Veber, M. (eds.). *New Perspectives on A Priori Knowledge and Naturalism*. La Salle, Ill.: Open Court.
- Feyerabend, P. K. (1975). *Against Method*. London: New Left Books.
- Feyerabend, P. K. (1981). *Realism, Rationalism and Scientific Method: Philosophical Papers I*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Goodman, N. (1978). *Ways of Worldmaking*. Indianapolis: Hackett Publishing Co.
- Hesse, M. (1967). "Laws and Theories". V Edwards, P. (ed.). *The Encyclopedia of Philosophy*, New York: Macmillan.
- Hoyningen-Huene, P. (1993). *Reconstructing Scientific Revolutions: Thomas S. Kuhn's Philosophy of Science*. Chicago: University of Chicago Press.

- Kuhn, T. 1962. *The Structure of Scientific Revolutions*. Chicago: Chicago University Press.
- Latour, B., Woolgar, S. (1986). *Laboratory Life: The Construction of Scientific Facts*. (2. izdaja.) Princeton: Princeton University Press. (1. izdaja 1979.)
- Laudan, L. (1996). *Beyond Positivism and Relativism: Theory, Method and Evidence*. Boulder, Colorado: Westview Press.
- Putnam, H. (1981). *Reason, Truth and History*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Quine, W.V.O. (1952). *Methods of Logic*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Quine, W.V.O. (1960). *Word and Object*. Cambridge, Mass.: MIT Press.
- Quine, W.V.O. (1961). *From a Logical Point of View*. (2. izdaja.) Cambridge, Mass.: Harvard University Press. (1. izdaja 1953).

